

Tôi đọc cuốn Mourning Headband for Hue

Huy Vũ

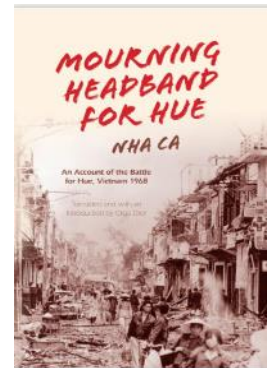
Hơn 40 năm trước tôi đã đọc “Giải Khăn Sô Cho Huế” của nhà văn Nhã Ca. Mới đây lại nghe nói, cuốn GKSCĐ được tiến sĩ Olga Dror, một người Nga gốc Do Thái, đã từng làm việc cho Đài Phát Thanh tiếng Việt của Liên Bang Nga tại Mạc Tư Khoa và hiện là associate professor của Texas A&M University, dịch sang Anh Ngữ với tựa đề “Mourning Headband For Hue.” Khi đọc bản Việt Ngữ trước đây, nhiều câu và nhiều đoạn trong tác phẩm này đã khiến tôi không cầm được nước mắt, nên tôi muốn đọc lại tác phẩm này sau khi đã

được chuyển dịch sang Anh Ngữ, một sinh ngữ không phải là tiếng mẹ đẻ của tôi để xem liệu tôi còn có được những cảm xúc như thế nữa không? Có lẽ Anh Ngữ vẫn chỉ tiếng nói của quê hương thứ hai, nên dù là tôi đã sống trên vùng đất này tròn trêm ba mươi năm rồi, song khi đọc tác phẩm này bằng Anh Ngữ, tuy vẫn còn những câu, những đoạn tôi cảm thấy thấm thía, nhưng thật sự không được sâu xa như khi đọc bằng “tiếng mẹ sinh từ lúc nằm nôi.” Mặt khác, lại có những câu, những đoạn khiến tôi ngờ ngợ khó hiểu, chẳng hạn như câu sau đây:

“What jumps into my eyes is the dead body of a man, handsome and large, lying in a prone position, blood already dried up. His two arms are stretched as though he embraces the earth.”

Một xác chết đã lâu ngày, máu me đã khô đặc, lại nằm úp mặt xuống đất nên không thấy mặt mũi đâu cả, đáng lẽ phải “trương phình và thối ình” lên mới phải chứ, làm sao lại có thể “to lớn và đẹp trai” như Từ Hải, “vai năm thước rộng thân mười thước cao,” được nhỉ? Để hiểu rõ được câu này, tôi bèn tìm đọc lại bản tiếng Việt để xem nguyên văn bằng tiếng Việt được viết như thế nào, mà bà Olga Dror đã chuyển dịch ra Anh Ngữ một cách “sinh động” đến thế.

Ít phút sau tôi đã tìm thấy nguyên văn câu tiếng Việt như sau: “*Vật đập ngay vào mắt tôi là xác một người đàn ông sinh to nằm sấp, máu me đã đặc khô lại.*” Cho tới lúc ấy, tôi mới nhận ra được rằng, có lẽ chữ “sinh to” đã bị bà Olga Dror hiểu lầm là “sinh to” hay “xinh to” chẳng, nên mới đưa đến việc dịch một xác chết “sinh to” bên tiếng Việt, thành một xác chết “handsome and large” bên tiếng Anh. Cũng từ đó, tôi bắt đầu đọc thận trọng hơn nên đã tìm được một số câu hay một số đoạn hiểu lầm khác.

Sau đây là những hiểu lầm mà tôi đã gặp. Để độc giả có thể dễ dàng nhận ra những hiểu lầm ấy, tôi xin thu gọn mỗi hiểu lầm vào một đoạn, và mỗi đoạn gồm ba phần:

- Phần một là nguyên văn câu viết tiếng Việt của nhà văn Nhã Ca.
- Phần hai là nguyên văn câu dịch ra tiếng Anh của bà Olga Dror.
- Phần ba là đôi lời giải thích hoặc là câu tiếng Anh Văn được tạm dịch sát nghĩa hay thoát nghĩa với câu tiếng Việt.

Ngoài ra, nơi đầu của mỗi đoạn có ký hiệu Tx/Py. T/x là số trang của câu tiếng Việt và P/y là số page của câu tiếng Anh để độc giả dễ dàng đối chiếu.

T/31- P/11

- Đưa em trai tôi trườn theo làn ánh sáng mỏng đó, nó ngồi áp vào bên má tôi.
- My younger cousin Thái crawls toward this wavering light, then sitting up bumps into my cheek.
- Má tôi trong câu này không là my cheek mà là my mother. Có thể tạm dịch là: “My younger brother crawls toward this wavering light, he then sits down closely to my mother.

T/34-P/14

- Căn nhà của chúng tôi nằm đơn lẻ, chịu đựng bốn mặt đang đánh nhau. Quốc lộ và bờ ruộng ở ngay trước mặt, đường rầy xe lửa ở phía sau lưng. Hai phía hai bên, một xéo với đồn Trường Bia, một xéo với đồn vận tải An Cựu
- I reckon that our house, which is also our ancestor-worshipping house, being located in a secluded spot, will survive the surrounding fighting. The National Highway and the edges of fields are directly in front of us; the

railway is behind us. Two directions, two enemy sides. One side tramples on Trường Bia post, the other side tramples on An Cựu Transportation Station.

- Xéo ở đây không là tramples on mà là comes from the direction of. Có thể tạm dịch là: “.....One side comes from the direction of Trường Bia post, the other side comes from the direction of An Cựu Transportation Station

T/37-P/17

- Anh coi đi tìm con Hồng với thằng cu Điện, không tui chạy ra cho súng bắn (tui) cái đùng (chết) cho rồi.”
- You were going to look for Thu Hồng with little Điện, not to run down the street by yourself to shot at.
- Câu nói này mang tính chất hờn dỗi nên tạm dịch là: “You have to go to look for Thu Hồng with little Điện, if not, I would run down the street by myself to be shot at.”

T/37-P/18

-Làm răng chạy với nhau được, mạnh ai nấy chạy;
-Why would we run together? The one who's stronger is the one to run;
- Why would we run together? Everyone only run for himself

T/38-P/18

- Rồi nó sực nhớ lại đồn trại và đồng đội, nó ngồi buồn hiu. Lát sau thở dài: “Lính tráng mà ngồi một xó như ri có nhục không?”
- Then he all of a sudden remembers his camp and his fellow soldiers and he sits down, sad. A moment later, he sighs heavily: “Another moment and I would have been dead.”
- “It is the shameful for a soldier who sits down in a corner like me. Isn't it?”

T/60-P/38

- Ông nhà tui đó tề.
- .... that man is from my family.
- .....that man is my husband.

T/148-P/130

- “Tụi bây không đi, tao đi một mình. Tao đi đánh lại cái đờn.”
- “If you, young brats, are not going, I'm going alone. I go to fight all by myself.”
- Đánh lại ở đây không là to fight mà là to retype, và đờn không là myself mà là petition. Có thể tạm dịch là: “I go to retype my petition”

T/194-P/177

- Vậy là chúng tôi sửa soạn lên An Cựu. Má tôi dặn dò cậu Giáo nếu ở đây đại bác dữ quá thì lên trên đó (An Cựu).
- So, we get ready to go up to An Cựu. My mother admonished us to go up by Giáo Bridge if the artillery here is too fierce.
- Cậu Giáo không là Giáo Bridge mà là uncle Giáo. Có thể tạm dịch là: “My mother admonished uncle Giáo to go up there (An Cựu) if the artillery here is too fierce.”

T/194-P/177-178

-Tôi hỏi họ cho biết là quân Quốc gia đã chiếm An Cựu họ đang kiểm soát trên đó, lên xem còn chi thì chở đi không bị trộm cắp lấy hết.
- I inquire of them and learn that the Nationalist Army has occupied An Cựu and is in control up there; these people are going up to see if anything is left and if yes then to take it back so that thieves and burglars will not take everything.
- I inquire of them and learn that the Nationalist Army has occupied An Cựu and is in control up there; these people are going up to see if anything is left and if yes then to take it back so that there's nothing left for thieves and burglars.

T/195-P/178

- “An Cựu về phía ta rồi, đại bác bắn lên miệt Bến Ngự, Từ Đàm.”
- “We are now close to An Cựu; the artillery is firing up into the Bến Ngự and Từ Đàm area.”

- “An Cựu is now controlling by our (Nationalist) army; the artillery is firing up into the Bến Ngự and Từ Đàm area.”

T/223-P/208

- Tôi hỏi tại sao bác bên nhà đã già mà họ còn bắt đi.

- I ask why they took away Mrs. Bình, Tinh’s mother, from the house nearby, even though she’s quite old.

- Chữ bác ở đây không là Mrs. Bình, Tinh’s mother mà là Mr. Bình, Tinh’s father...

T/225-P/211

- “Bác gọi Hường lên đi, cháu (Đắc) chớ ai mô mà sợ.”

- “Auntie, call Hường up here. I won’t scare anyone.”

- “Auntie, call Hường up here. I am none other than Đắc; so there’s nothing to be afraid.”

T/230-P/216

- Chúng tôi phải canh chừng tiếng đại bác, leo lên hầm tiểu tiện ngay ra nhà.

- We have to pay close attention to the sound of artillery when we climb up from the shelter to urinate just outside of the house.

- Ngay ra nhà không là outsider of the house mà là right inside of the house. Có thể tạm dịch là: “We have to pay close attention to the sound of artillery when we climb up from the shelter to urinate right inside of the house.”

T/235-P/221

- Vật đập ngay vào mắt tôi là xác một người đàn ông sinh to nằm sấp, máu me đã đặc khô lại. Hai tay hằn dang ra như ôm lấy mặt đất. Chúng tôi không nhìn rõ mặt hắn.

- What jumps into my eyes is the dead body of a man, handsome and large, lying in a prone position, blood already dried up. His two arms are stretched as though he embraces the earth. We don’t clearly see his face.

- Sinh to không là handsome large mà là largely bloated hay largely swelled. Có thể tạm dịch là: “What jumps into my eyes is the dead body of a man, largely bloated, lying in a prone position, blood already dried up. His two arms are stretched as though he embraces the earth. We don’t clearly see his face.”

T/239-P/225

- Rồi có tiếng la chới với: Cứu người ta với, cứu người ta với.

- Then I scream and splash about: “Save me, please save me.”

- Then a loud scream is heard: “Save someone, please save someone.”

T/241&242-P/227

Rồi tin cụ Hồ vào thăm dân. Cụ chưa vào mà thành phố đã chết đứt một nửa, đã tan nát sụp đổ gần hết. Ngày cụ vào, chắc gì con cháu còn sống để hoan hô cụ.

- And then there is news that Venerable Hồ [Chí Minh] is coming to visit with the people. Venerable Hồ has not yet arrived but half the city is already dead, almost completely destroyed, reduced to ashes. On the day of his arrival, surely the children who are still alive will be sent to cheer for him.

- Chữ “con cháu” ở đây không có nghĩa là “children” mà là tất cả người dân trong thành phố Huế. Có thể tạm dịch là: “And then there is news that Venerable Hồ [Chí Minh] is coming to visit with the people. Venerable Hồ has not yet arrived but half the city is already dead, almost completely destroyed, reduced to ashes. On the day of his arrival, surely nobody who is still alive will come to cheer for him.”

T/244-P/230

- “Mẹ tui chết ngay tại nhà mà. Còn con em tui chưa chết, vì chưa chết mới mang họa.” (*Cô bé này bị thương nặng, nên được bố và chị đưa đi bệnh viện cấp cứu. Trên đường đến bệnh viện, cả ba đều chết vì trúng đạn, nếu cô bé này chết ngay tại nhà thì cha và chị cô không chết*).

- “My mother died right here at the house. My younger sister was not yet dead, but her life was in danger.

- “My mother died right here at the house. My younger sister was not yet dead, because of that my family got into a terrible danger.”

T/263-P/250

- “Con có dám ra cầu ngòi phản đối chiến tranh với ôn không?”

- "Will you dare to go out with me to sit under bridge to oppose the war?"
- Cụm chữ "ra cầu ngòi" không có nghĩa "to sit under bridge" mà có nghĩa là "sit on bridge." Có thể tạm dịch là: "Will you dare to go out with me to sit on bridge to oppose the war?"

T/277-P/263

- "Anh về nhà rồi. Tới chơi nghe. Đừng có lo cho Lễ, không răng mô. Có tin chi cho anh biết hí."
- "He has already returned back to his home up there. Listen, when thing comes down, come to visit. Don't worry about Lễ; nothing has happened."
- "I have already returned back to my home. Listen, when thing comes down, come to visit. Don't worry about Lễ; nothing has happened to his family."

T/295-P/282

- Một nhà sư như thầy Đôn Hậu, một hướng đạo, ... như ông Võ Thành Minh.
- A Buddhist monk like Master Đôn Hậu, a leader, ... like Mr. Võ Thành Minh.
- Một hướng đạo không là a leader mà là a scout. Có thể tạm dịch là: "A Buddhist monk like Master Đôn Hậu, a scout ..... like Mr. Võ Thành Minh."

Trên đây, không phải tất cả những hiểu lầm về tiếng Việt có thể có trong bản dịch ra tiếng Anh của tiến sĩ Olga Dror, mà chỉ là một số những hiểu lầm mà tình cờ tôi thấy được trong khi đọc Mourning Headband For Hue. Hy vọng việc phát hiện về một số hiểu lầm này đến được tay bà Olga Dror cũng như bà Nhã Ca để cuốn "Mourning Headband For Hue" khi được tái bản sẽ được hoàn hảo hơn.

Huy Vũ